

20151504277

АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНАРСТВО

Врз основа на членот 29-г став (3) од Законот за безбедност на храната (“Службен весник на Република Македонија” бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14 и 72/15), директорот на Агенцијата за храна и ветеринарство, донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ИНФОРМАЦИИ ПОВРЗАНИ СО ХРАНАТА¹

ГЛАВА 1

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат информациите поврзани со храната, заради обезбедување на висока заштита на потрошувачите, земајќи ги предвид разликите во перцепцијата на потрошувачите и нивните потреби да бидат информирани, а во исто време обезбедувајќи непречено функционирање на внатрешниот пазар.

Член 2

(1) Одредбите на овој правилник треба да ги применуваат сите оператори со хранаво сите фази на производство на храната, секаде каде активностите кои се преземаат во текот на производство го засегнуваат потрошувачот.

(2) Одредбите на овој правилник се применуваат на храната наменета за крајниот потрошувач, вклучувајќи ја и храната испорачана од големите снабдувачикако и храната наменета за доставадо големите снабдувачи.

(3) Одредбите на овој правилник се применуваат без да влијаат врз посебните барања за означувањекои се однесуваат на одредени видови на прехранбени производи или посебни категории на храна.

Член 3

(1) Поимите дефинирани во Законот за безбедност на храната и прописите за општите и посебните барања за безбедност на одделни видови храна се применуваат и во овој правилник, доколку со овој правилник не е поинаку уредено.

(2) Одделни поими употребени во овој правилник го имаат следното значење:

1) „Информации за храна“ се информации во врска со храната, достапни до крајниот потрошувач со помош на означувањето, други придружни материјали или било кој друг начин вклучувајќи ги и модерните технолошки алатки или вербалната комуникација.

2) „Задолжителни информации за храна“ се податоците кои треба да бидат доставени до крајниот потрошувач.

3) „Голем снабдувач“ е секој оператор кој подготвува готова храна за консумација од страна на краен корисник како и ресторани, кантини, училишта, болници и други угостителски услуги.

4) „Претходно спакуван производ/производ во оригинално пакување“ е секој еден предмет кој како таков е подготвен за презентација за крајниот потрошувачот и големите снабдувачи, составен од храната и пакувањето во кое е ставена храната, пред да биде

---

¹ Со овој правилник се врши усогласување со Регулативата (ЕУ) бр. 1169/2011 на Европскиот Парламент и на Советот од 25 октомври 2011 год. за давање на прехранбени информации на потрошувачите, за изменување на Регулативите (ЕЗ) бр. 1924/2006 и (ЕЗ) бр. 1925/2006 на Европскиот парламент и на Советот и за укинување на Директива 87/250/ЕЕЗ на Комисијата, Директива 90/496/ЕЕЗ на Советот, Директива 1999/10/ЕЗ на Комисијата, Директива 2000/13/ЕЗ на Европскиот парламент и на Советот, Директивите 2002/67/ЕЗ и 2008/5/ЕЗ на Комисијата и Регулатива (ЕЗ) бр. 608/2004 на Комисијата, CELEX 32011R1169.

понуден за продажба, без разлика дали во пакувањето ја содржи храната целосно или само делумно, но на таков начин, содржината да неможе да се менува без отварање или промена на пакувањето. „Претходно спакуван производ“ не ја опфаќа храната спакувана во објектите по барање на потрошувачот или пакуван производ за директна продажба.

5) „Состојка“ е секоја супстанца или производ, вклучувајќи ги аромите, прехранбените адитиви и ензими, како и секој елемент на сложената состојка, користен во производството или подготовката на храната, сеуште присутен во готовиот производ, дури и во изменет облик, резидуите нема да се сметаат за „состојки“.

6) „Место на потекло“ е било кое место од каде што храната е наведено дека доаѓа, но тоа не е „земја на потекло“: името, името на компанијата, или адресата на операторот со храна на означувањето, не треба да содржи ознака која ќе упатува на земјата на потекло или место на потекло на храната во рамките на значењето на овој правилник.

7) „Сложена состојка“ е состојка која и самата е производ од повеќе од една состојка.

8) „Ознака“, е било кој знак, бренд, марка, сликовно или поинаку опишано, напишано, печатено, обележано, маркирано, испишано или втиснато или прикачено на пакувањето или на амбалажата на храната.

9) „Означување“ се сите зборови, детали, заштитни знаци, име на брендот, сликовно или симболично поврзано со храната, и поставено на секое пакување, документ, известување, ознака, тркалце или коланче кое го придружува или посочува на определен вид на храна.

10) „Видно поле“ е целата површина од пакувањето што може да се прочита со едно гледање.

11) „Основно видно поле“ е видното поле на пакувањето кое најверојатно ќе биде на прв поглед видено од страна на потрошувачот во моментот на купувањето и кое му овозможува на потрошувачот веднаш да го идентификува производот во поглед на неговиот карактер или природа, и доколку е применливо, неговото брендирано име. Доколку пакувањето има неколку идентични основни видни полиња, основното видно поле ќе биде она кое е избрано од страна на бизнис операторот со храна.

12) „Читливост“ е надворешниот изглед на информацијата, со чија помош информацијата е визуелно достапна за пошироката популација, одределена од страна на разни елементи како што се: големината на буквите, празно место помеѓу буквите, празно место меѓу редовите, ширината на линијата, бојата на пишување, соодносот на висина-ширина на буквите, површината на материјалот и важноста на контрастот помеѓу отпечатеното и позадината.

13) „Име на храната“ е името на прехранбениот производ пропишано со одредбите во прописите за посебните барања на одделни видови или категории храна или во правилниците за квалитет на прехранбени производи кои се применуваат во Република Македонија. Во отсуство на такво име, името на храната е нејзиното вообичаено име, или ако нема вообичаено име или вообичаеното име не е употребено, треба да се обезбеди описно име на храната.

14) „Вообичаено име“ е име под кое е прифатен прехранбениот производ од страна на потрошувачите.

15) „Описно име“ е име кое обезбедува опис за прехранбениот производ, а доколку е потребно и начинот за неговата употреба, доволно јасно за да им се овозможи на потрошувачите да знаат за неговата вистинска природа и разликата од другите производи со кои може да биде помешан.

16) „Основна состојка“ е состојка или состојки од храна кои застапуваат повеќе од 50% од таа храна или кои вообичаено се поврзани од потрошувачот со името на храната и за кои во голем број случаи е потребно квантитативното означување.

17) „Минимален рок на траење на прехранбениот производ“ е датумот до кој храната ги задржува своите специфични својства кога правилно е складирана.

18) „Нутритивни материји“ се протеини, јаглехидрати, масти, влакна, сол, витамини, минералии супстанциите кои припаѓаат или се компоненти на една од овие категории.

19) „Конструиран наноматеријал“ е секој намерно произведен материјал кој е со една или повеќе големини од редот на 100 nm или помалку, или е составен од посебни функционални делови, внатрешно или површински, при што повеќето од нив имаат еден или повеќе големини од редот на 100 nm или помалку, вклучувајќи ги структурите, агломератите или агрегатите, кои можат да имаат големина над редот на 100 nm, но ги задржуваат својствата што се карактеристични за наноголемина.

Својства кои се карактеристика за наноголемината се;

-оние кои се поврзани со големата специфична надворешна површина од конструираните материјали кои се земени во предвид и/или

-посебни физичко-хемиски својства кои се различни од оние кои не се во нано форма од истиот материјал.

20) „средства за комуникација од далечина“ се начини на комуникација, без истовремено физичко присуство на снабдувачот и потрошувачот, при што далечната комуникација може да се користи за склучување договор помеѓу снабдувачот и потрошувачот.

(3) Земјата на потекло на храната е обележана со код и се однесува на потеклото на храната како што е пропишано во членовите 21, 22, 23, 24 и 25 од Царинскиот закон.

ГЛАВА 2

ОПШТИ БАРАЊА ЗА ИНФОРМАЦИИ ПОВРЗАНИ СО ХРАНАТА

Член 4

Секоја храна која е наменета за крајниот потрошувач или за големите снабдувачи треба да биде придружена со информации за храната во согласност со овој правилник.

ГЛАВА 3

ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ ЗА ХРАНАТА

Поглавје 1

Член 5

(1) Следните основни податоци и информации за храната, согласно со член 29-г од Законот за безбедност на храната, се задолжителни:

1) името на храната;

2) списокот на состојките;

3) секоја состојка или помошно технолошко средство или друга супстанца, која предизвикува алергии или нетолерантност и е утврдена во Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник, а се употребува во производството или подготовката на храната и сè уште е присутна во крајниот производ, дури и во изменета форма, треба да биде потенцирана и посебно означена од другите состојки во списокот на состојки;

4) количината на одредени состојки или категории на состојки;

5) нето- количината на храната;

- б) датумот на минимална трајност или датумот за „употребливо до“;
  - 7) сите посебни услови за чување и/или услови за употреба;
  - 8) името или деловното име и адресата на оператор со храна;
  - 9) земјата на потекло или местото на потекло;
  - 10) упатства за употреба, кога е тешко соодветно да се употреби храната во отсуство на такви упатства;
  - 11) во врска со пијалоците кои содржат повеќе од 1,2 % алкохол по волумен, реалната јачина на алкохолот по волумен; и
  - 12) информации за хранливата вредност на храната изразени во нутритивна табела;
- (2) Информациите од став (1) од овој член се изразуваат со зборови и броеви, но тие можат дополнително да се изразат и преку пиктограми или симболи.

Член 6

Дополнителни задолжителни информации за посебни видови храна или посебни категории на прехранбени производи се информации кои се утврдени во прописите за посебните барања за посебни видови храна или посебни категории на прехранбени производи, во прописите за квалитет на посебни видови храна или посебни категории на прехранбени производи и дополнителните задолжителни информации за посебни видови храна или категории на прехранбени производи.

Член 7

(1) Задолжителните информации се наведуваат на забележително место на начин кој овозможува, лесно да се видливи, јасно читливи и онаму каде е соодветно, неизбришливи. Информациите во никој случај не треба да бидат скриени, нејасни или делод друга напишана или сликовна материја или било која друга материја со која би можело да се попречи претставувањето на задолжителните прехранбени информации.

(2) Без оглед на барањата за посебните видови на храна, претставувањето на задолжителните информации на означувањето на прехранбените производи кое се наоѓаат на пакувањето или се прикачени на производот треба да се печатат на начин кој ќе обезбеди јасна читливост, со користење на мали букви со големина еднаква или поголема од 1,2 mm.

(3) Во случај кога пакувањето на производот е со површина помала од 80 cm², големината на малите букви треба да биде еднаква или поголема од 0,9 mm.

(4) Задолжителните информации кои треба да се наоѓаат во исто видно поле се информациите наведени во член 5 став 1, точки 1, 5 и 11 од овој правилник.

(5) Одредбите од став (4) од овој член не се применуваат за случаите утврдени во член 10 ставови (1) и (2) од овој правилник.

Член 8

(1) Задолжителните информации утврдени во член 5 од овој правилник, во случај на продажба на прехранбени производи во оригинално пакување преку далечинска комуникација треба:

1) пред да се склучи набавката сите задолжителни информации, освен информацијата за датумот на минималната трајност или датумот за „употребливо до“ треба да се достапни до потрошувачот и да се наоѓаат на материјалот кој ја придружува продажбата на далечина или се дадени преку други соодветни средства кои се јасно утврдени од страна на бизнис оператор со храна. Кога се употребуваат други соодветни средства, задолжителните информации поврзани со храната се даваат без бизнис оператор со храна да им наплаќа дополнителни трошоци на потрошувачите;

2) сите задолжителни информации поврзани со храната треба да се доставени при доставата на производот.

(2) Во случај на прехранбени производи кои не се претходно спакувани, а се понудени за продажба преку средства за далечинска комуникација, задолжителните информации кои се утврдени во член 33 од овој правилник треба да се достапни на потрошувачот пред да се склучи договори да се наоѓаат на материјалот кој ја придружува продажбата на далечина.

(3) Одредбите од точка 1) на став (1) од овој член не се применуваат на прехранбените производи кои се нудат за продажба преку автоматски машини за продажба.

Член 9

Информациите поврзани со храната кои треба да се наоѓаат на пакувањето на храната треба да се на македонски јазик.

Член 10

(1) Одредени задолжителни информации поврзани со храната не се наведуваат само во следните случаи:

1) Во случај на стаклени шишиња за повторна употреба кои се неизбришливо означени и кои за тоа немаат ознака, прстен или ланче, само информациите наведени во член 5 став 1, точки 1, 3, 5, 6 и 12 од овој правилник се задолжителни информации.

2) Во случај на мало пакување на прехранбен производ, каде најголемата површина е помала од 10 cm², треба да ги имаат само информациите наведени во член 5 став 1, точки 1, 3, 5, и 6 од овој правилник се задолжителни информации, а информацијата за списокот на состојки се обезбедува преку други средства и треба да биде достапен на барање на потрошувачот.

(2) Исклучок за означување на задолжителните информации за нутритивната вредност (нутритивната табела) е за прехранбените производи наведени во Прилог 4, кој е составен дел на овој правилник.

(3) Означувањето на пијалочите кои содржат повеќе од 1,2 % волуменски проценти на алкохол не треба да ги содржат задолжителни информации наведени во член 5 став (1) точка 12 од овој правилник.

Поглавје 2

Детални одредби за задолжителните информации

Член 11

(1) Во случај кога се работи за производ од увоз се користи името на храната под кое е произведен и ставен во промет во земјата на производство и под истото име се пушта во промет во Република Македонија, ако ги исполнува посебните барања за безбедност утврдени во посебни прописи за одделни видови храна или за посебни категории храна.

(2) Кога информациите дадени во член 5 од овој правилник се недоволни за потрошувачот да ја знае вистинската природа на храната и да ја разликува од храната со која можат да ја заменат, името на храната ќе биде придружено со описни информации кои се појавуваат блиску до името на храната.

(3) Во исклучителни случаи кога името на храната утврдена во земјата на производство не е доволно за да обезбеди точни информации за потрошувачите за производот кој се става во промет и кога името на храната со кое е означена во земјата на производство е

толку различна во однос на нејзиниот состав или производство, од храната позната под тоа името во Република Македонија, името на храната се придружува со други описни информации кои се појавуваат блиску до името на храната и се разбирливи за потрошувачот.

(4) Името на храната/прехранбениот производ не треба да биде заменето со името кое е трговска марка, име заштитено како интелектуална сопственост, име на бренд или измислено име.

(5) Посебни барања за името на храната и информации кои ја придружуваат се дадени во Прилог 5, кој е составен дел на овој правилник.

Член 12

(1) Списокот на состојки треба да биде наведен на означувањето со соодветно име кое содржи или го вклучува зборот „состојки“. Тој ги вклучува сите состојки на храната, во опаѓачки редослед според тежината, како што е запишано во текот на производството на храната, во производната спецификација.

(2) Состојките се назначуваат според нивното специфично име, во согласност со правилата утврдени во член 11 од овој правилник и во Прилог 5 на овој правилник.

(3) Сите состојки кои се присутни во облик на конструирани нано материјали, јасно се наведуваат во списокот на состојки. Имињата на тие состојки се проследени со зборот „нано“ во загради.

(4) Правила за примена на ставовите (1) и (2) од овој член се утврдени во Прилог 6, кој е составен дел од овој правилник.

Член 13

За следните прехранбени производи не се бара да имаат список на состојки како задолжителна информација:

1) свежо овошје и зеленчук, вклучувајќи компири, кои не се излупени, исечени или на сличен начин обработени;

2) газирана вода, чиј опис посочува дека е газирана;

3) ферментирани оцети добиени исклучително од еден основен производ, доколку не е додадена друга состојка;

4) сирење, путер, ферментирано млеко и павлака, на кои не се додадени други состојки освен млечни производи, прехранбени ензими и култури од микроорганизми кои се неопходни за производство; или во случајот на сирење, различно од свежо сирење и преработено сирење, солта која е потребна за нивно производство.

5) прехранбени производи кои се состојат од една состојка, каде:

(а) името на храната е идентично со името на состојката; или

(б) името на храната и овозможува на природата на состојката јасно да се идентификува.

Член 14

По исклучок на член 15 од овој правилник, следните составни елементи на храната не се треба да се вклучат во списокот на состојки:

1) составните елементи на една состојка кои биле привремено одделени во текот на процесот на производство и подоцна повторно се внесени, но не во поголема мера од нивните првични соодноси;

2) прехранбените адитиви и прехранбените ензими:

а) чие присуство во дадена храна е единствено резултат на фактот што тие се содржат во една или повеќе состојки од таа храна, во согласност со начелото на пренесување (carry-over principle) наведено во член 22 од став (1) во точките 1) и 2) од Правилникот за адитиви кои се употребуваат во производство на храна, доколку истите немаат никаква технолошка функција во крајниот производ или

б) кои се употребуваат како помошни технолошки средства;

3) носачи и супстанции кои не се прехранбени адитиви, но се употребуваат на истиот начин и со истата цел како носачите и кои се употребуваат во количини кои се строго определени;

4) супстанции кои не се прехранбени адитиви, но се употребуваат на истиот начин и со истата цел како и помошните технолошки средства и сè уште присутни во крајниот производ, дури и во изменета форма;

5) во случаи кога водата се употребува:

а) во текот на процесот на производство единствено за повторно внесување на состојка која е употребена во концентрирана или дехидрирана форма или

б) како течно средство кое вообичаено не се консумира.

Член 15

(1) Состојките кои предизвикуваат алергии или нетолерантности од член 5 став (1) точка 3) на овој правилник треба да ги исполнуваат следните барања:

1) Супстанции или производи кои предизвикуваат алергии или нетолерантност се наведуваат во списокот на состојки, во согласност со правилата утврдени во член 12 став (1) на овој правилник, со јасно упатување на името на супстанцијата или производот како што се наведени во Прилог 1 од овој правилник; и

2) името на супстанцијата или производот како што се наведени во Прилог 1 од овој правилник, треба да бидат јасно нагласи преку различни видови, форми или различна големина на буквите и бројките или различна бојата на позадината при што јасно треба да се разграничат од списокот на состојки.

Во отсуство на список на состојки, наведувањето на супстанции или производи кои предизвикуваат алергии или нетолерантност, го опфаќа зборот „содржи“ проследен со името на супстанцијата или производот.

Кога неколку состојки или помошни технолошки средства во храната потекнуваат од супстанции или производи кои предизвикуваат алергии или нетолерантност, на означувањето јасно ќе се означи секоја состојка или помошно технолошко средство.

Наведувањето на состојките кои предизвикуваат алергии или нетолерантности од член 5 став (1) точка 3) од овој правилник, не се бара во случаи каде името на храната јасно упатува кон супстанцијата или засегнатиот производ.

(2) Одредбите за состојките кои предизвикуваат алергии или нетолерантности од став (1) на овој член се применуваат и на храната во угостителските објекти и храната изложена за самопослужување.

Член 16

(1) Квантитативно означување на количеството на состојките или категоријата на состојки кое се употребува во производството или подготовката на храната, се бара, кога состојките или категории на состојки:

1) се појавуваат во името на храната или вообичаено се поврзуваат со името од страна на потрошувачот;

2) се нагласуваат на означувањето со зборови, слики или графика; или

3) е основна за да се карактеризира храната и да се разграничи од производите, со кои може да се помеша поради нејзиното име или изглед.

(2) Правилата за примена на одредбата на став (1) од овој член, вклучувајќи ги и посебните случаи каде квантитативното означување не се бара во однос на одредени состојки, се дадени во Прилог 7, кој е составен дел на овој правилник.

Член 17

(1) Нето-количеството на храна се изразува со употреба на литри, центилитри, милилитри, килограми или грамови, како што е соодветно:

- 1) во единици на волумен во случај на течни производи и
- 2) во единици на тежина во случај на други производи.

(2) Техничките правила за примена на став (1), вклучувајќи ги и посебните случаи каде наведувањето на нето-количеството не се бара, се утврдени во Прилог 8, кој е составен дел на овој правилник.

Член 18

(1) Во случајот кога прехранбените производи, заради можноста да подржат раст на микроорганизми, имаат висок степен на расипливост и затоа е можно после краток временски период да претставуваат директна опасност по здравјето на луѓето, датумот на минималната трајност се заменува со датумот „да се употреби до“. По датумот „да се употреби до“, храната се смета дека не е безбедна во согласност со член 27 ставовите (2), (3), (4) и (5) од Законот за безбедност на храната².

(2) Начинот на изразување на датум на трајност е даден во Прилог 9, кој е составен дел на овој правилник.

Член 19

(1) Во случаи каде се бараат посебни температурни услови за чување и/или услови за употреба на прехранбените производи, тие барања треба да се назначуваат.

(2) За да се овозможи соодветно чување или употреба на храната по отворање на амбалажата, условите на чување и/или временскиот рок за консумација, се наведуваат на означувањето или во упатството за употреба.

Член 20

(1) Означувањето на земја на потекло или место на потекло треба да е во согласност со барањата за означување предвидени посебно за земјоделски производи во Правилник за формата и содржината на барањето за регистрација на ознака за потекло или географска ознака³ како и за гарантираните традиционални специјалитети и за заштитата на географските ознаки и ознаките за потеклото за земјоделските производи и прехранбените производи, наведени во Закон за квалитетот на земјоделските производи⁴ и Правилникот за начинот на означување и декларирање на месото и производите од месо од животни од видовите говеда, овци, кози и свињи.

(2) Наведувањето на земјата на потекло или местото на потекло е задолжително во случаи кога :

1) без овој податок може лажно да биде наведен потрошувачот во однос на вистинската земја на потекло или место на потекло на храната, особено ако информациите кои ја придружаат храната или ознаката можат да наведат дека храната има различна земја на потекло или место на потекло;

2) за месото кое е означено согласно со ознаките на Комбинираната номенклатура („CN“) дадена во Прилог 10, кој е составен дел на овој правилник.

(3) Кога земјата на потекло или местото на потекло на храната се дадени и кога тие не се исти како оние од примарната состојка:

1) земјата на потекло или местото на потекло на примарната состојка исто така се дава; или

2) земјата на потекло или местото на потекло на примарната состојка се наведуваат како различни од онаа на храната.

(4) Задолжителни информации за земјата на потекло или местото на потекло треба да има во случај на:

1) вид на месо поинаков од говедското;

2) млеко;

3) млеко кое се користи како состојка во производство на млечни производи;

4) непреработена храна;

5) производи од една состојка;

6) состојка која представува повеќе од 50 % од храната.

(5) Задолжителни информации за земјата на потекло или местото на потекло за месо кое се користи како состојка во одреден производ треба да биде на означувањето на производот.

Член 21

Упатствата за употреба на храната треба да се напишани на начин кој овозможува соодветна употреба на храната.

Член 22

(1) Правилата кои се однесуваат за означувањето на јачината на алкохолот по волумен, треба да се во согласност со Правилникот за посебните барања за безбедност на жестоките алкохолни пијалоци⁵.

(2) Реалната јачина на алкохолот по волумен за пијалоците кои содржат повеќе од 1,2 % волумен на алкохол, освен оние наведени во став (1) од овој член, се означуваат во согласност со Прилог 11 кој е составен дел на овој правилник.

Поглавје 3

Член 23

(1) Одредбите на членовите 24, 25, 26, 27, 28 и 29 од овој правилник не се применуваат на додатоките во исхраната и природната минерална вода.

(2) Одредбите од членовите 24, 25, 26, 27, 28 и 29 од овој правилник се применуваат на храна за посебна нутритивна употреба.

Член 24

(1) Задолжителното означување на нутритивните вредности треба да го содржи следното:

1) енергетска вредност; и

2) количините на масти, заситени масти, јаглехидрати, шеќери, протеини и сол.

(2) Во близина на местото на означувањето на нутритивната вредност, може да се истакне изјава со која се наведува дека содржината на сол која е наведена е исклучително резултат на природно присутен натриум.

(3) Содржината на задолжителното означување за нутритивната вредност од став (1) на овој член, може да се дополни, со наведување на износите на една или повеќе од следните состојки:

1) моно-незаситени масти;
2) поли-незаситени масти;
3) полиоли;
4) скроб;
5) влакна;
6) било кои од витамините или минералите наведени во Прилог 10, Дел А, точки 1 и 2 на овој правилник.

(4) Кога означувањето на спакуваната храна содржи податоци за нутритивната вредност од став (1) од овој член, можат да се повторат и податоците за:

- 1) енергетската вредност или
- 2) енергетската вредност заедно со количините на масти, заситени масти, шеќери и сол.

(5) Содржината на означувањето на пијалоците кои содржат повеќе од 1,2% волуменски проценти на алкохол може да се ограничи единствено на енергетската вредност.

(6) Кога задолжителните информации од член 5 од овој правилник и член 29-д од Законот за безбедност на храната, се на доброволна основа, означувањето на посебните барања за безбедност на храната која не е спакувана содржи податоци за нутритивната вредност, содржината на означувањето може да се ограничи единствено на:

- 1) енергетската вредност или
- 2) енергетската вредност заедно со количините на масти, заситени масти, шеќери и сол.

Член 25

(1) Енергетската вредност се пресметува со употреба на факторите за конверзија кои се дадени во Прилог 13, кој е составен дел на овој правилник.

(2) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи кои се наведени во член 24 ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој правилник ќе бидат исти со енергетските вредности кои се наведени на храната која се продава.

(3) Информациите за енергетските вредности и количините на нутритивни материи може да се поврзани со храната по подготовката.

(4) Храната која треба да се подготвува за консумација треба да има доволно информации во упатството за подготовка на производот.

(5) Означените вредности треба, за секој поединечен случај да бидат пресметаните средни вредности врз основа на:

- 1) анализата на храната од производителот;
- 2) пресметување од познатите или реалните средни вредности на употребените состојки; или
- 3) пресметување од општо утврдените и прифатени податоци.

Член 26

(1) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи наведени во член 24, ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) од овој правилник се изразуваат со употреба на единици наведени во Прилог 14 од овој правилник.

(2) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи наведени во член 24 од на овој правилник се изразуваат на 100 g или на 100 ml од производот.

(3) Кога означувањето на витамините и минералите е изразено како процент од референтните дози, кои се утврдени во Прилог 12 Дел А во точка 1) од овој правилник, референтните дози се во однос на 100 g или на 100 ml од производот.

(4) Освен начинот на изразувањето од став (2) на овој член, енергетската вредност и количините на нутритивни материи наведени во член 24 ставови (1), (3), (4) и (5) од овој правилник можат да се изразат, доколку е соодветно, преку процент од референтните внесови утврдени во Прилог 12, Дел Б од овој правилник, во однос на 100 g или на 100 ml од производот.

(5) Во согласност со став (4) од овој член, следната дополнителна изјава се наведува во близина на информациите за енергетската вредност и износите на нутритивните материи „Референтен внес на просечен возрасен човек (8 400 kJ/2 000 kcal)“.

Член 27

(1) Енергетската вредност и износите на нутритивните материи наведени во член 26 ставови (1), (2), (3), (4) и (5) од овој правилник можат да се изразат по порција и/или по единица на консумација, која лесно е препознатлива од страна на потрошувачот, доколку порцијата или единицата која се употребува е наведена на означувањето и бројот на порциите или единиците кои се содржат во пакувањето, можат да се наведат:

1) покрај начинот на изразување на 100 g или на 100 ml од производот како што е наведено во член 28 став (2) од овој правилник;

2) покрај начинот на изразување на 100 g или на 100 ml од производот како што е наведено во член 28 став (3) од овој правилник во врска со количините на витамини и минерали;

3) покрај или наместо начинот на изразување на 100 g или на 100 ml од производот како што е наведено во член 28 став (4) од овој правилник;

(2) По исклучок од член 28 став (2) на овој правилник, во случаите наведени во член 26 став (3) точка 2) од овој правилник, износот на нутритивните материи и/или процентот на референтниот внес утврдени во Прилог 12 Дел Б од овој правилник, можат да се изразат врз основа на порција или само по единица за консумација. Кога количините на нутритивните материи се изразени врз основа на порција или само по единица на консумација во согласност со став (1) точка 1) од овој член, енергетската вредност се изразува на 100 g или на 100 ml и врз основа на порција или по единица за консумација.

(3) По исклучок од член 26 став (2) од на овој правилник, во случаите наведени во член 24 став (3) од овој правилник енергетската вредност и износот на нутритивните материи и/или процентот на референтниот внес утврден во Прилог 12 Дел Б од овој правилник, можат да се изразат врз основа на порција или само по единица за консумација.

(4) Информацијата за порцијата или единицата за количество се наведуваат блиску до местото на означувањето за нутритивната вредност.

Член 28

(1) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи од член 26 ставовите (1) и (2) од овој правилник треба да бидат поставени во исто видно поле. Тие ќе се презентираат заедно во јасена форма и онаму каде е соодветно, во редослед на презентирање предвиден како во Прилог 14 на овој правилник.

(2) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи од член 26 ставовите (1) и (2) од овој правилник ќе се презентираат, ако дозволува просторот, во табеларна форма со подредени броеви. Кога тоа не го дозволува просторот, означувањето ќе биде во линеарен облик.

(3) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи од член 26 став (3) од овој правилник, се презентираат:

1) во главното видно поле и

2) со употреба на големина на буквите во согласност со член 7 став (2) од овој правилник.

(4) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи од член 26 став (3) од овој правилник, можат да се презентираат во формат различен од оној определен во став (2) од овој член.

(5) Енергетската вредност и количините на нутритивни материи од член 26 ставовите (4) и (5) од овој правилник можат да се презентираат во форма различна од онаа определена во став (2) од овој член.

(6) Во случаите каде енергетската вредност или количината на нутритивните материи во производот е занемарлива, информациите за тие елементи може да се заменат со изјавата „Содржи занемарливи количини на ...“ и се наведува блиску до означувањето на информацијата за нутритивните материи кога е присутна.

Член 29

Покрај начините на изразување од член 26 ставовите (2) и (4) и член 27 од овој правилник и презентирањето наведено во член 28 став (2) од овој правилник, енергетската вредност и износот на нутритивните материи од член 26 ставови (1), (2), (3), (4) и (5) од овој правилник, можат да се наведат со други облици на изразување и/или да се претстават со употреба на графички облици или симболи, освен зборови или броеви, доколку се исполнети следните барања:

1) се засноваат врз цврсто и научно важечко истражување за заштита на потрошувачите и лажно не го наведуваат потрошувачот, како што е наведено во член 29-а од Законот за безбедност на храната;

2) нивниот развој е резултат од консултацијата со широк круг на групи на заинтересирани страни;

3) имаат за цел да го олеснат разбирањето на потрошувачот за придонесот или важноста на храната за енергетските и нутритивните вредности во начинот на исхраната;

4) се поддржани од валиден научен доказ за разбирање на тие облици на изразување или презентирање од страна на просечниот потрошувач;

5) кога се употребуваат други облици на изразување, тие се засноваат или на усогласени референтни внесови утврдени во Прилог 12 на овој правилник, или во нивно отсуство, на општо прифатен научен совет за внес на енергетски или нутритивните вредности;

6) тие се објективни и не се дискриминирачки и

7) нивната примена не создава пречки за слободното движење на стоки.

Член 30

(1) Задолжителни информации за храната која не е спакувана се следните:

1) името на храната;

2) списокот на состојките;

3) секоја состојка или помошно технолошко средство или друга супстанца, која предизвикува алергии или нетолерантност и е утврдена во Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник, а се употребува во производството или подготовката на храната и сè уште е присутна во крајниот производ, дури и во изменета форма, треба да биде потенцирана и посебно означена од другите состојки во списокот на состојки;

4) нето- количината на храната; и

5) датумот на минимална трајност или датумот за „употребливо до“.

(2) Задолжителните информации за храната во угостителските објекти треба да бидат означени во менито или на местото на изложување на храната (во случај на самопослужување) и се следните:

- 1) името на храната;
- 2) списокот на состојките; и
- 3) секоја состојка или помошно технолошко средство или друга супстанца, која предизвикува алергии или нетолерантност и е утврдена во Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник, а се употребува во производството или подготовката на храната и сè уште е присутна во крајниот производ, дури и во изменета форма, треба да биде потенцирана и посебно означена од другите состојки во списокот на состојки.

ГЛАВА 4

ДОБРОВОЛНИ ИНФОРМАЦИИ ЗА ХРАНАТА

Член 31

(1) Кога информациите за храната од членовите 5 и 6 од овој правилник се даваат на доброволна основа, тие информации треба да бидат во согласност со барањата утврдени во Глава 3 Поглавје 2 и 3 од овој правилник.

(2) Информациите за храната кои се даваат на доброволна основа треба да ги исполнуваат следните барања:

- 1) да не го наведуваат лажно потрошувачот, како што е утврдено во член 29-а од Законот за безбедност на храната;
- 2) да не се двосмислени и не го збунуваат потрошувачот и
- 3) онаму каде е соодветно, да се засноваат на соодветни научни податоци.

Член 32

Доброволните прехранбени информации не треба да бидат поставени во просторот во кој се наведуваат задолжителните прехранбени информации.

ГЛАВА 5

ДРУГИ НАЧИНИ НА ОЗНАЧУВАЊЕ НА ХРАНАТА

Член 33

Освен задолжителните информации од член 29-а став (1) од Законот за безбедност на храната и член 5 од овој правилник, можат да се користат и дополнителни задолжителни информации за одделни видови храна или посебни категории на прехранбени производи, согласно со прописите за безбедност и прописите за квалитет, а почитувајќи ги следните начела:

- 1) заштита на здравјето на луѓето;
- 2) заштита на потрошувачите;
- 3) спречување на измама и
- 4) заштита на индустриските и трговските права на сопственост, ознаки за потеклото, евидентирани ознаки на потеклото и спречување на нелојална конкуренција.

Член 34

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за начинот на означување на храната („Службен весник на Република Македонија“ бр. 118/05).

Член 35

Овој правилник престанува да важи со денот на пристапувањето на Република Македонија во Европската Унија.

Член 36

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се објави по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Бр. 02-4529/5
19 август 2015 година Скопје

Директор
на Агенција за храна и ветеринарство,
м-р **Зоран Поповски**, с.р.

Прилог 1

СУПСТАНЦИИ ИЛИ ПРОИЗВОДИ КОИ ПРЕДИЗВИКУВААТ АЛЕРГИИ ИЛИ НЕТОЛЕРАНТНОСТ

1. Житарки кои содржат глутен, имено: пченица, 'рж, јачмен, овес, спелта (пиреј), камут или нивни хибридни сорти и производи од нив, освен:
  - (а) гликозни сирупи базирани на пченица, вклучувајќи декстроза ⁽¹⁾;
  - (б) малтодекстрини базирани на пченица ⁽¹⁾;
  - (в) гликозни сирупи базирани на јачмен;
  - (г) житарки кои се употребуваат за правење на алкохолни дестилати, вклучувајќи етил алкохол од земјоделско потекло;
2. Ракови и производи од ракови;
3. Јајца и производи од јајца;
4. Риби и рибини производи, освен:
  - (а) желатин од риби кој се употребува како носител на витамински или препарати од каротен;
  - (б) желатин од риби или желатин од рибен меур кој се употребува како средство за разбистрување на пива или вина;
5. Кикиритки и производи од нив;
6. Зрна од соја и производи од нив, освен:
  - (а) целосно рафинирано масло и маст од соја ⁽¹⁾,
  - (б) природни мешани токофероли (Е306), природен D-алфа токоферол, природен ацетат на D-алфа токоферол и природен сукцинат на D-алфа токоферол од зрна од соја;
  - (в) фитостероли добиени од растителни масла и естри на фитостерол од зрна од соја;
  - (г) растителен станол естер произведен од стероли од растително масло од зрна од соја;
7. Млеко и производи од млеко (вклучувајќи лактоза), освен:
  - (а) сурутка која се употребува за правење на алкохолни дестилати, вклучувајќи етил алкохол од земјоделско потекло;
  - (б) лактитол;
8. Јаткасто овошје, имено: бадеми (*Amygdalus communis*L.), лешници (*Corylus avellana*), ореви (*Juglans regia*), индиски оревчиња (*Anacardium occidentale*), американски ореви (*Carya illinoensis* (Wangenh.) K. Koch), бразилски ореви (*Bertholletia excelsa*), фстаџи (*Pistacia vera*), макадамија или Квинсленд-орев (*Macadamia ternifolia*) и производи од нив, освен:
  - (а) за јаткасти овошја кои се употребуваат за правење на алкохолни дестилати вклучувајќи етил алкохол од земјоделско потекло;

9. Целер и производи од целер;
10. Сенф и производи од сенф;
11. Семе од сусам и производи од него;
12. Сулфур диоксид и сулфити на концентрации поголеми од 10 mg/kg или 10 mg/литар изразени како вкупен SO₂ кој треба да се пресмета за производи готови за консумација или реструктурирани според упатствата на производителите;
13. Лупина и производи од лупина;
14. Мекотели и производи од мекотели.

(¹) И нивни производи, доколку процесот на кој се подложени најверојатно нема да го зголеми нивото на алергентност проценето од страна на ЕФСА за соодветен производ од кој тие потекнале.

Прилог 2

ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ ЗА КОИ ОЗНАЧУВАЊЕТО ТРЕБА ДА ОПФАТИ ЕДНА ИЛИ ПОВЕЌЕ ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ

ВИД ИЛИ КАТЕГОРИЈА НА ХРАНА	ИНФОРМАЦИИ
1. Прехранбени производи спакувани во одредени гасови	
1.1. Прехранбени производи чија трајност е продолжена со гасови за пакување кои се дозволени во согласност со Правилникот за адитивите кои се произведуваат во производство на храна („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/12 и 114/13) ⁽¹⁾	„спакувани во заштитна атмосфера“.
2. Прехранбени производи кои содржат засладувачи	
2.1. Прехранбени производи кои содржат засладувач или засладувачи кои се дозволени во согласност со Правилникот за адитивите кои се произведуваат во производство на храна Македонија бр. 31/12:114/13) ⁽¹⁾	„со засладувач(и)“ оваа реченица го придружува името на прехранбениот производ.
2.2. Прехранбени производи кои содржат додаден шеќер или шеќери или засладувач или засладувачи кои се дозволени во согласност со Правилникот за адитивите кои се произведуваат во производство на храна (Службен весник на Република Македонија бр. 31/12:114/13) ⁽¹⁾	„со шеќер(и) и засладувач(и)“ оваа реченица го придружува името на прехранбениот производ.
2.3. Прехранбени производи кои содржат аспартам/аспартам-ацесулфам сол дозволен во согласност со Правилникот за адитивите кои се произведуваат во производство на храна.	„содржи аспартам (извор на фенилаланин)“ се наоѓа на означувањето во случаи кога аспартамот/аспартам-ацесулфам солта е наведена во списокот на состојки само со упатување кон Е бројот. „содржи извор на фенилаланин“ се наоѓа на означувањето во случаи кога аспартамот/аспартам-ацесулфам солта е наведена во списокот на состојки под неговото дадено име.

<p>2.4. Прехранбени производи кои содржат повеќе од 10 % додадени полиоли дозволени во согласност со Правилникот за адитивите кои се произведуваат во производство на храна.</p>	<p>„прекумерна консумација може да произведе лаксативно дејство“.</p>
<p>3. Прехранбени производи кои содржат глицирзинова киселина или нејзина амониумова сол</p>	
<p>3.1. Слатки или пијалоци кои содржат глицирзинова киселина или нејзина амониумова сол како резултат на додадокот на супстанција (супстанции) или слаткото растение <i>Glycyrrhiza glabra</i>, со концентрација од 100 mg/kg или 10 mg/l или повеќе.</p>	<p>„содржи сладок корен“ се додава непосредно по списокот на состојки, освен ако изразот „сладунец“ веќе е вклучен во списокот на состојки или во името на прехранбениот производ. Во отсуство на списокот на состојки, оваа реченица го придружува името на прехранбениот производ.</p>
<p>3.2. Слатки кои содржат глицирзинова киселина или нејзина амониумова сол како резултат на додадокот на супстанцијата (супстанциите) или слаткото растение <i>Glycyrrhiza glabra</i>, со концентрации од 4 g/kg или повеќе.</p>	<p>„содржи сладок корен – луѓето кои страдаат од хипертензија треба да избегнуваат прекумерна консумација“ се додава непосредно по списокот на состојки. Во отсуство на списокот на состојки, оваа реченица го придружува името на прехранбениот производ.</p>
<p>3.3. Пијалоци кои содржат глицирзинова киселина или нејзина амониумова сол како резултат на додадокот на супстанцијата (супстанциите) или слаткото растение <i>Glycyrrhiza glabra</i>, со концентрации од 50 mg/l или повеќе, или 300 mg/l или повеќе кај пијалоци кои содржат повеќе од 1,2 % по волумен алкохол⁽¹⁾.</p>	<p>„содржи сладок корен – луѓето кои страдаат од хипертензија треба да избегнуваат прекумерна консумација“ се додава непосредно по списокот на состојки. Во отсуство на списокот на состојки, оваа реченица го придружува името на прехранбениот производ.</p>
<p>4. Пијалоци со висока содржина на кофеин или прехранбени производи со додаден кофеин</p>	

<p>4.1. Пијалоци, со исклучок на оние на база на кафе, чај или екстракт од кафе или чај, каде името на прехранбениот производ го опфаќа изразот „кафе“ или „чај“, кои:</p> <p>— се наменети за консумација без измени и содржат кофеин, од каков било извор, кој надминува 150 mg/l, или,</p> <p>— се во концентрирана или сушена форма и по реконституцијата содржат кофеин, од каков било извор, кој надминува 150 mg/l,</p>	<p>„Висока содржина на кофеин. Не се препорачува за деца или бремени жени и жени-доилки“ во истото видно поле како и името на пијалакот, проследено со упатување до содржината на кофеин изразена во mg на 100 ml, во загради и во согласност со член 10 став (1) од овој правилник.</p>
<p>4.2. Прехранбени производи различни од пијалоци, каде кофеинот се додава со физиолошка намера.</p>	<p>„Содржи кофеин. Не се препорачува за деца или бремени жени“ во истото видно поле како и името на прехранбениот производ, проследено со упатување до содржината на кофеин изразена во mg на 100 ml. Кај додатоци на исхрана, содржината на кофеин се изразува по порција како што е препорачано за дневен внес на означувањето.</p>
<p>5. Прехранбени производи со додадени фитостероли, естри на фитостерол, фитостаноли или естри на фитостанол</p>	

<p>5.1. Прехранбени производи или прехранбени состојки со додадени фитостероли, естри на фитостерол, фитостаноли или естри на фитостанол.</p>	<p>(1) „со додадени стероли на растенија“ или „со додадени станоли“ во истото видно поле како и името на прехранбениот производ;</p> <p>(2) количината на содржината на додадени фитостероли, естри на фитостерол, фитостаноли и естри на фитостанол (изразена во % или како g на слободни стероли на растение/станоли на растение по 100 g или 100 ml од храната) се наведува во списокот на состојките;</p> <p>(3) изјава дека храната е наменета исклучително за лица кои сакаат да го намалат нивното ниво на холестерол во крвта;</p> <p>(4) изјава дека пациентите кои примаат терапија за намалување на холестеролот треба единствено да го конзумираат производот под лекарски надзор;</p> <p>(5) лесно видлива изјава дека храната може да не биде соодветна во однос на нутритивната вредност за бремени жени и жени-доилки и деца под 5 годишна возраст;</p> <p>(6) совет дека храната треба да се употреби како дел од избалансиран и разновиден режим на исхрана, вклучувајќи редовна консумација на овошје и зеленчук како помош при одржувањето на нивоа на каротеноид;</p> <p>(7) во истото видно поле како и изјавата која се бара според горенаведената точка (3), изјава дека треба да се избегнува консумација на повеќе од 3 g/дневно додадени стероли на растение/станоли на растение;</p> <p>(8) дефиниција на засегнатата порција на храна или состојка на храна (по можност во g или ml) со количината на стерол на растение/станил на растение која секоја порција ја содржи.</p>
---	---

6. Замрзнато месо, замрзнати подготовки од месо и замрзнати непреработени рибини производи	
6.1. Замрзнато месо, замрзнати подготовки од месо и замрзнати непреработени рибини производи	датумот на замрзнување или датумот на прво замрзнување во случаи каде производот е замрзнат повеќе од еднаш, во согласност со точка (3) од Прилог 9.
(1) Нивото се применува на производ како што е предложено готов за консумација или како што е реструктурирано во согласност со упатствата од производителите.	

Прлог 3

ДЕФИНИЦИЈА НА x-ВИСОЧИНА

x-ВИСОЧИНА

Легенда

1	Горна линија
2	Линија за големина на големите букви
3	Средна линија
4	Основна линија
5	Долна линија
6	x-ВИСОЧИНА
7	Големина на фонт

Прилог 4

**ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ КОИ СЕ ИЗЗЕМААТ ОД БАРАЊЕТО ЗА
ЗАДОЛЖИТЕЛНИТЕ ИНФОРМАЦИИ ЗА НУТРИТИВНИТЕ ВРЕДНОСТИ**

1. Непреработените производи кои сочинуваат една состојка или категорија на состојки;
2. Преработени производи кои единствената преработка која ја претрпеле била зреење и кои сочинуваат една состојка или категорија на состојки;
3. Вода наменета за исхрана на луѓето, вклучувајќи ја и онаа каде единствените состојки кои се додадени се јаглерод диоксид и/или ароми;
4. Билка, зачин или мешавина од нив;
5. Сол и замени на сол;
6. Трпезни засладувачи;
7. Производи кои се опфатени со Правилникот за безбедност на екстрактите од кафе и екстрактите од цикорија (Службен весник на Република Македонија бр.3/07)⁽⁶⁾ цели зрна од кафе или сомелени и цели зрна од кафе или сомелени без кофеин;
8. Напивки од билки и овошје, чај, чај без кофеин, инстант или растворлив чај или екстракт од чај, инстант или растворлив чај или екстракт од чај без кофеин, кои не содржат додадени состојки освен ароми кои не ја изменуваат нутритивната вредност на чајот;
9. Ферментирани оцети и суптитутути за оцет, вклучувајќи ги и оние каде единствените додадени состојки се ароми;
10. Ароми;
11. Адитиви за храна;
12. Помошни технолошки средства;
13. Прехранбени ензими;
14. Желатин;
15. Соединенија за производство на цем;
16. Квасец;
17. Гуми за цвакање;
18. Храна во амбалажа или контејнери чија најголема површина има област помала од 25 cm²;
19. Храна, вклучувајќи рачно произведена храна, директно доставена од страна на производителот во мала количина на производи до крајниот потрошувач или до локалните малопродажни објекти кои директно го снабдуваат крајниот потрошувач.

Прилог 5

ИМЕ НА ХРАНАТА И ПОСЕБНИ ПРИДРУЖНИ ИНФОРМАЦИИ

ДЕЛ А – ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ ВО ПРИЛОГ НА ИМЕТО НА ХРАНАТА

1. Името на храната опфаќа или е придружено од информациите кои се однесуваат на физичката состојба на храната или посебната обработка која ја претрпела (пр. во прав, повторно замрзната, лиофилизирана, замрзната набрзина, концентрирана, чадена) во сите случаи каде испуштањето на тие информации би можело лажно да го наведе купувачот.
2. Во случај на прехранбени производи кои биле замрзнати пред продажба и кои се продаваат одмрзнати, името на храната се придружува со ознаката „одмрзнато“.

Овој услов не се применува на следното:

- (а) состојки кои се присутни во крајниот производ;
- (б) прехранбени производи за кои замрзнувањето е технолошки потребен чекор за производствениот процес;
- (в) прехранбени производи за кои одмрзнувањето нема негативно влијание врз безбедноста или квалитетот на храната. Оваа точка се применува без да е во спротивност на точка 1.

3. Прехранбените производи третирали со јонизирачко зрачење ја имаат една од следните ознаки:

„озрачена“ или „третирана со јонизирачко зрачење“ и други ознаки како што е наведено во Правилникот за посебните барања за безбедност на храната произведена со јонизирачко зрачење (Службен весник на Република Македонија бр. 63/14) ⁽¹⁾ во врска со прехранбените производи и прехранбените состојки кои се обработени со јонизирачко зрачење.

4. Во случајот на прехранбени производи во кои некој составен елемент или состојка која потрошувачите очекуваат нормално да се употреби или природно да е присутна е заменета со различен составен дел или состојка, во означувањето покрај списокот на состојки, има јасно назначување на составниот елемент или состојката која е употребена за делумна или целосна замена:

- (а) блиску до името на производот; и
- (б) со употреба на големина на фонт кој има x-височина од најмалку 75 % од x-височината на името на производот и кој не е помал од минималната големина на фонтот кој се бара во член 7 став (2) од овој правилник.

5. Во случајот на производи од месо, подготовки од месо и рибини производи кои содржат додадени протеини, вклучувајќи хидролизирани протеини, од различни видови животни, името на прехранбениот производ треба да има ознака за присуство на тие протеини и за нивното потекло.

6. Во случајот на производи од месо и подготовки од месо кои се во облик на едно парче, одрезок, дел од труп или труп од месо, името на прехранбениот производ треба да вклучува ознака за присуството на додадена вода ако додадената вода дополнува повеќе од 5 % од тежината на крајниот производ. Истите правила се применуваат во случајот на рибини производи и подготвени рибини производи во облик на едно парче, одрезок, дел, филе или цел рибин производ.

7. Производи од месо, подготовки од месо и рибини производи кои изгледаат дека се добиени

од цело парче месо или риба, но всушност се состојат од различни парчиња комбинирани заедно со други состојки, вклучувајќи адитиви за храна, ензими или со други средства, треба да ја имаат ознаката „реконструирано месо“ и „реконструирана риба“.

ДЕЛ Б – ПОСЕБНИ БАРАЊА ВО ВРСКА СО ОЗНАКАТА НА „МЕЛЕНО МЕСО“

1. Критериуми за состав проверени врз основа на дневниот просек:

	Содржина на масти	Сооднос помеѓу колаген/месни протеини ⁽¹⁾
— посно мелено месо,	<7 %	<12 %
— мелено чисто говедско месо,	<20 %	<15 %
— мелено месо кое содржи свинско месо,	<30 %	<18 %
— мелено месо од други видови,	<25 %	<15 %

⁽¹⁾ Соодносот на протеини помеѓу колаген/месо се изразува како процент на колаген во месните протеини. Содржината на колаген е содржината на хидроксипролин помножена со фактор 8.

2. Освен барањата утврдени во 6. Посебни барања за мелено месо, месни подготовки и механички одвоено месо (мом) како и 6.1. Барања за производните објекти од Правилник за посебни барања за храна од животинско потекло (Службен весник на Република Македонија бр. 115/08)⁸ и Правилникот за барањата во однос на квалитетот на мелено месо, подготовки од месо и производи од месо (Службен весник на Република Македонија бр. 63/13) на означувањето се наведуваат следните изрази:

- „процент на содржина на масти под ...“;
- „сооднос помеѓу колаген/месни протеини под ...“;

ДЕЛ В – ПОСЕБНИ БАРАЊА ВО ВРСКА СО ОЗНАКАТА НА ОБВИВКИТЕ ЗА КОЛБАСИ

Ако обвивката за колбаси не се јаде, тоа треба да се наведе како информација на пакувањето.

Прилог 6

ОЗНАЧУВАЊЕ И НАВЕДУВАЊЕ НА СОСТОЈКИ

**ДЕЛ А – ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ОЗНАЧУВАЊЕТО НА СОСТОЈКИ ПО
ОПАГАЧКИ РЕДОСЛЕД СПОРЕД ТЕЖИНАТА**

Категорија на состојка	Одредба во врска со ознаката по тежина
1. Додадена вода и испарливи производи	Се наведуваат по редослед на нивната тежина во крајниот производ. Количината на вода која е додадена како состојка во храната се пресметува со одземање на вкупната количина на другите употребени состојки од вкупната количина на крајниот производ. Оваа количина не се бара да се земе предвид ако не надминува 5 % по тежина од крајниот производ. Ова изземање не се применува на месо, подготовки од месо, необработени рибини производи и необработени бивални мекотели.
2. Состојките кои се употребени во концентрирана или дехидрирана форма и обновени при производството	Можат да се наведат по редослед на тежина како што е забележана пред нивната концентрација или дехидратација
3. Состојките кои се употребени во концентрираните или дехидрираните прехранбени производи се наменети да се обноват со додавање на вода	Можат да се наведат по редослед на сооднос во обновениот производ доколку списокот на состојки е придружен со израз, како на пример „состојки на обновениот производ“ или „состојки на производот кој е подготвен за употреба“
4. Овошје, зеленчук или печурки, од кои ниту едни значително не преовладуваат во смисла на тежина и кои се употребуваат во соодноси кои најверојатно се променливи, употребени во мешавина како состојки во храната	Можат да се групираат заедно во списокот на состојки под ознаката „овошје“, „зеленчук“ или „печурки“ проследено со фразата „во променливи соодноси“, непосредно проследено со список на овошјето, зеленчукот или печурките кои се присутни. Во такви случаи, мешавината се вклучува во списокот на состојки во согласност со член 12 став (1), врз основа на вкупната тежина на овошјето, зеленчукот или печурките кои се присутни основа на вкупната тежина на овошјето, зеленчукот или печурките кои се присутни
5. Мешавини на зачини или билки, каде ниту една не преовладува во сооднос по тежина	Можат да се наведат во различен редослед доколку тој список на состојки е придружен со израз како што е „во променлив сооднос“
6. Состојки кои сочинуваат помалку од 2 % од крајниот производ	Можат да се наведат во различен редослед по другите состојки

<p>7. Состојки, кои се слични или заемно заменливи, кај кои постои веројатност да се употребат во производството или подготовката на храната без да се измени нејзиниот состав, нејзината природа или вредноста и доколку истите сочинуваат помалку од 2 % од крајниот производ</p>	<p>Можат да се наведат во списокот на состојки со реченицата „содржи ... и/или ...“, каде барем една, а најмногу две состојки се присутни во крајниот производ. Оваа одредба не се применува на адитивите за храна или на состојките наведени во Дел В од овој Прилог и на супстанциите или производите наведени во Прилог 1 кои предизвикуваат алергии или нетолерантност</p>
<p>8. Рафинирани масла од растително потекло</p>	<p>Можат да се групираат заедно во списокот на состојки под ознаката „растителни масла“ проследено непосредно со список на ознаки за посебно растително потекло и може да се проследи со фразата „во променливи соодноси“. Во такви случаи, мешавината се вклучува во списокот на состојки во согласност со член 14 точка 1, врз основа на вкупната тежина на овошјето, зеленчукот или печурките кои се присутни</p> <p>Изразот „целосно хидрирани“ или „делумно хидрирани“, како што е соодветно мора да е во прилог на ознаката за хидрирано масло</p>
<p>9. Рафинирани масти од растително потекло</p>	<p>Можат да се групираат заедно во списокот на состојки под ознаката „растителни масти“ проследено непосредно со список на ознаки за посебно растително потекло и може да се проследи со фразата „во променливи соодноси“. Ако се групирани заедно, растителните масти се вклучуваат во списокот на состојки во согласност со член 14 точка 1, врз основа на вкупната тежина на растителните масти кои се присутни</p> <p>Изразот „целосно хидрирани“ или „делумно хидрирани“, како што е соодветно мора да е во прилог на ознаката за хидрирана маст</p>

ДЕЛ Б – ОЗНАКА НА ОДРЕДЕНИ СОСТОЈКИ ПО ИМЕ НА КАТЕГОРИЈА, А НЕ ПО ПОСЕБНО ИМЕ

Без да е во спротивност на член 15, состојките кои припаѓаат на една од категориите на прехранбени производи наведени подолу и се составни делови на друга храна можат да се означат со името на таа категорија, а со посебно име.

Дефиниција на категорија на храна	Ознака
1. Рафинирани масла од животинско потекло	„Масло“, заедно или со придавката „животинско“ или ознаката за посебно животинско потекло. Изразот „целосно хидрирани“ или „делумно хидрирани“, како што е соодветно треба да е во прилог на ознаката за хидрирано масло
2. Рафинирани масти од животинско потекло	„Маст“, заедно или со придавката „животинско“ или ознаката за посебно животинско потекло. Изразот „целосно хидрирани“ или „делумно хидрирани“, како што е соодветно треба да е во прилог на ознаката за хидрирана маст
3. Мешавини од брашно добиени од две или повеќе житни видови	„Брашно“, проследено со список на жита од кои истото е добиено, по опаѓачки редослед според тежина
4. Скроб и скроб изменет со физички средства или со ензими	„Скроб“
5. Сите видови на риби каде рибата е состојка на друга храна и доколку тоа име и претставување на таа храна не се однесува на посебни видови на риби	„Риби“
6. Сите видови на сирење каде сирењето или мешавина од сирења е состојка на друга храна и доколку тоа име и претставување на таа храна не се однесува на посебни видови на сирење	„Сирење“
7. Сите зачини кои не надминуваат 2 % по тежина на храната	„Зачин(и)“ или „мешани зачини“
8. Сите билки или делови од билки кои не надминуваат 2 % по тежина на храната	„Билка (билки)“ или „мешани билки“
9. Сите видови на препарати од гума кои се употребуваат во производството на база на гума за гума за цваќање	„База на гума“

10. Сите видови на дробени печени житни производи	„Трошки“ или „двопек“ како што е соодветно		
11. Сите видови на сахароза	„Шеќер“		
12. Анхидрирана декстроза или декстозен монохидрат	„Декстроза“		
13. Гликозен сируп и безводен гликозен сируп	„Гликозен сируп“		
14. Сите видови на млечни протеини (казеини, казеинати и протеини од сурутка) и смеси од нив	„Млечни протеини“		
15. Пресуван, екстрахиран или рафиниран путер од какао	„Путер од какао“		
16. Сите видови на вино	„Вино“		
17. Скелетни мускули ⁽²⁾ од цицачи и птици оценети како исправни за исхрана на луѓето со природно вклучено или придружно ткиво, каде вкупната содржина на маст и на сврзното ткиво не ги надминува вредностите наведени подолу и каде месото е состојка од друга храна.	„... месо“ и името (имењата) ⁽³⁾ на животинските видови од кои истото доаѓа		
Содржина на максимална маст и сврзно ткиво за состојки означени со изразот „... месо“			
	Видови	Содржина на масти	Сооднос помеѓу колаген/месн и протеини ⁽¹⁾
	— Цицачи (освен зајаци и свињи) и мешавини од видови меѓу кои преовладуваат цицачите,	25 %	25 %
	— Свињи,	30 %	25 %
	— Птици и зајаци,	15 %	10 %

⁽¹⁾ Соодносот помеѓу колаген/месни протеини се изразува како процент на колаген во месните протеини. Содржината на колаген е содржината на хидроксипролин помножена со фактор 8.

Ако се надминат овие максимални граници, но сите други критериуми за дефиницијата на „месо“ се задоволени, содржината на „... месо“ треба да се прилагоди надолу соодветно и списокот на состојки треба да го наведе, освен изразот „... месо“, присуството на маст и/или сврзно ткиво.

Производите опфатени со дефиницијата за „механички одвоено месо“ се исклучуваат од оваа дефиниција

---

18. Сите видови на производи опфатени со дефиницијата за „механички одвоено месо“	„механички одвоено месо“ и името (имињата) ⁽³⁾ на животинските видови од кои истото доаѓа
---	--

⁽²⁾ Дијафрагмата и мускулите за цваќање се дел од скелетните мускули, додека срцето, јазикот, мускулите на главата (освен мускулите за цваќање), мускулите на карпалниот и тарзалниот зглоб и опашката се исклучуваат.

⁽³⁾ Ознаката може да се замени со генеричкото име на состојката за засегнатите животински видови.

ДЕЛ В – ОЗНАЧУВАЊЕ НА ОДРЕДЕНИ СОСТОЈКИ СО ИМЕТО НА НИВНАТА КАТЕГОРИЈА
ПРОСЛЕДЕНО СО НИВНОТО ПОСЕБНО ИМЕ ИЛИ Е-БРОЈ

Без да е во спротивност на член 15, адитивите за храна и прехранбените ензими, освен оние кои се определени во член 14 точка 2, кои припаѓаат на категориите наведени во овој дел треба да се означат со името на таа категорија, проследено со нивното посебно име или, ако е соодветно, Е-број. Ако една состојка припаѓа на повеќе од една од категориите, категоријата соодветна на првичната функција во случајот на засегнатиот прехранбен производ се означува.

Киселина	Агенс за создавање пена
Регулатор на киселина	Агенс за создавање гел
Агенс против слепување	Агенс за глазирање
Агенс против пенење	Агенс за одржување на влагата
Антиоксидант	Модифициран скроб ⁽²⁾
Агенс за надувување	Конзерванс
Боја	Гас за пакување
Емулгатор	Квасец
Емулгаторни соли ⁽¹⁾	Сврзно средство
Агенс за стврднување	Стабилизатор
Подобрувач на вкус	Засладувач
Агенс за обработка на брашно	Згуснувач

⁽¹⁾ Само за обработени сирења и производи базирани на обработени сирења.

⁽²⁾ Посебното име или Е-бројот не се бараат да се наведат.

ДЕЛ Г – ОЗНАЧУВАЊЕ НА АРОМИТЕ ВО СПИСОКОТ НА СОСТОЈКИ

1. Аромите се означуваат или со изразите:

а. „аром(и)“ или со посспецифично име или опис на аромата ако компонентата за арома содржи ароми како што е дефинирано во член 5 став(1) во точките (10), (11), (12), (13), (14), (15) и (16) од Правилникот за адитиви кои се употребуваат во производство на храна (“Службен весник на Република Македонија” бр 31/12),

б. „димна (димни) арома(и)“ или „димна (димни) арома(и) произведена од прехранбен производ(и) или прехранбена категорија или извор(и)“ (пр. „димна арома произведена од бука“), ако компонентата на аромата содржи ароми како што е дефинирано во точка (14) од член 5 став (1) од Правилникот за адитиви кои се употребуваат во производство на храна (“Службен весник на Република Македонија” бр 31/12) и дава димна арома на храната.

2. Изразот „природен“ за опис на ароми се употребува во согласност со член 30 од Правилникот за адитиви кои се употребуваат во производство на храна (“Службен весник на Република Македонија” бр 31/12).

3. Кинин и/или кофеин кој е употребен како арома во производството или подготовката на храна се наведува по име во списокот на состојки непосредно по изразот „арома(и)“.

ДЕЛ Д – ОЗНАЧУВАЊЕ НА КОМПЛЕКСНИ СОСТОЈКИ

1. Комплексна состојка може да се вклучи во списокот на состојки, со сопствена ознака доколку ова е утврдено со правилникот или е вообичаено утврдено, во смисла на нејзината тежина и непосредно е проследено со список на нејзините состојки.
2. Без да е во спротивност на член 15, списокот на состојки за комплексни состојки не е задолжителен:
  - (а) кога составот на комплексната состојка се дефинира и доколку комплексната состојка сочинува помалку од 2 % од крајниот производ; сепак, оваа одредба не се применува на адитивите за храна, кои се утврдени во член 14 во точките 1, 2, 3 и 4;
  - (б) за комплексни состојки кои се состојат од мешавина од зачини и/или билки кои сочинуваат помалку од 2 % од крајниот производ, со исклучок на адитивите за храна, кои се утврдени во член 14 во точките 1, 2, 3 и 4; или
  - (в) онаму каде комплексната состојка е храна за која не се бара список на состојки.

Прилог 7

КВАНТИТАТИВНО ОЗНАЧУВАЊЕ НА СОСТОЈКИТЕ

1. Не се бара квантитативно означување:

- (а) во однос на состојка или категорија на состојки;
- (б) чија сува нето-тежина е наведена во согласност со точка 5 од Прилог 9;
- (в) чии количини треба да се наоѓаат на означувањето;
- (г) која се употребува во мали количини за целите на аромите; или
- (д) која, додека се појавува во името на храната, не е таква да го регулира изборот на потрошувачот во земјата на пласман бидејќи отстапувањата во количината не се од основно значење за да се окарактеризира храната или не ја разграничува истата од слични прехранбени производи;
- (е) онаму каде прецизно ја пропишуваат количината на состојката или на категоријата на состојки без да дадат ознака за неа на означувањето; или
- (ж) во случаите наведени во точките 4 и 5 од Дел А од Прилог 6.

2. Точки (а) и (б) од член 13 став (1) не се применуваат во случаите кога:

- (а) која било состојка или категорија на состојки опфатени со ознаката „со засладувач(и)“ или „со шеќер(и) и засладувач(и)“ ако таа ознака го придружува името на прехранбениот производ, во согласност со Прилог 2; или
- (б) кој било додаден витамин и минерал ако таа супстанција подлежи на декларација за нутритивната вредност.

3. Назначувањето на количината на состојката или категоријата на состојки:

- (а) се изразува како процент, кој соодветствува со количината на состојката или состојките во времето на нејзината/нивната употреба; и
- (б) се јавуваат или во или непосредно до името на прехранбениот производ или во списокот на состојки во врска со состојката или категоријата на засегнатите состојки.

4. По пат на отстапување од точка 3:

- (а) онаму каде прехранбените производи ја имаат изгубено влажноста по обработката со топлина или друга обработка, количината се изразува како процент кој соодветствува со количината на состојката (состојките) која е употребена, во врска со крајниот производ, освен ако таа количина или вкупната количина на сите состојки кои се наведени на означувањето надминува 100 %, во кој случај количината се наведува врз основа на тежината на состојката (состојките) кои се употребени за да се подготви 100 g краен производ.
- (б) количината на испарливи состојки се наведува врз основа на нивниот сооднос по тежина во крајниот производ;
- (в) количината на состојките кои се употребени во концентрирана или дехидрирана форма и се обновени во текот на производството можат да се наведат врз основа на нивниот сооднос по тежина како што е забележано пред нивната концентрација или дехидратација;
- (г) кај концентрираните или дехидрираните прехранбени производи кои се наменети да

бидат обновени со додавање на вода, количината на состојките може да се наведе врз основа на нивниот сооднос по тежина во обновениот производ.

Прилог 8

ИНФОРМАЦИЈА ЗА НЕТО-КОЛИЧИНАТА

1. Информацијата за нето-количината не е задолжителна за следните прехранбени производи:
  - (а) кои подлежат на значителни загуби во нивниот волумен или маса и кои се продаваат по број или се мерат во присуство на купувачот;
  - (б) нето-количината на производ које кои помал од 5 g или 5 ml; сепак, оваа одредба не се применува на зачините или билките; или
  - (в) кои вообичаено се продаваат по број, доколку бројот на парчињата може јасно да се види и лесно да се изброи еднадвор или, во спротивно, е наведен на означувањето.
2. Кога наведување на одреден вид на количина (како на пример номиналната количина, минималната количина или просечната количина) или кога нема такви одредби, со домашни одредби, оваа количина се смета како нето-количина за целите на овај правилник.
3. Кога претходно спакувано парче се состои од две или повеќе поединечно спакувани парчиња кои ја содржат истата количина на истиот производ, нето-количината се наведува со наведување на нето-количината која се содржи во секое поединечно пакување и вкупниот број на тие пакувања. Наведувањето на тие информациите сепак нема да е задолжително онаму каде вкупниот број на поединечни пакувања може јасно да се види и лесно да се изброи еднадвор и каде барем едно наведување на нето-количината која се содржи во секое поединечно пакување може јасно да се види еднадвор.
4. Кога претходно спакуваното парче се состои од две или повеќе поединечни пакувања кои не се сметаат за единици за продажба, нето-количината се дава со наведување на вкупната нето-количина и вкупниот број на поединечни пакувања.
5. Кога тврда храна се претставува во течен медиум, сувата нето-тежина на храната исто така се наведува. Кога храната е глазирана, пријавената нето-тежина на храната е без глазурата.

За целите на оваа точка, „течен медиум“ се однесува на следните производи, по можност во смеси и исто така кога се замрзнати или брзо замрзнати, доколку течноста е единствено додаток на основните елементи на тој препарат и затоа не е одлучувачки фактор при купувањето: вода, водни раствори на сол, саламура, водни раствори на прехранбени киселини, оцет, водни раствори на шеќер, водни раствори на други супстанции за засладување, овошје или растителни сокови кај овошје или зеленчук.

Прилог 9

ДАТУМ НА МИНИМАЛНА ТРАЈНОСТ, ДАТУМ ЗА „УПОТРЕБЛИВО ДО“ И ДАТУМ НА ЗАМРЗНУВАЊЕ

1. Датумот на минималната трајност се наведува како што следува:

(а) пред датумот стојат зборовите:

- „Употребливо до ...“ кога датумот вклучува ознака за денот,
- „Употребливо до крајот на ...“ во други случаи,

(б) зборовите наведени во точка (а) се или придружени од:

- самиот датум, или
- упатување каде датумот е даден на означувањето на производот,

Ако е потребно, овие информации се проследени со опис на условите за чување кои треба да се следат ако производот се чува за определен период;

(в) датумот се состои од денот, месецот и по можност годината, во тој редослед и во некодиран облик. Сепак, кај прехранбените производи:

- со рок на траење до 3 месеци, доволна е ознака за денот и месецот,
- со рок на траење повеќе од 3 месеци, но најмногу 18 месеци, доволна е ознака за месецот и годината,
- со рок на траење повеќе од 18 месеци, доволна е ознака за годината,

(г) како се работи за означување на датумот, ознака за минималната трајност не се бара за:

- свежо овошје и зеленчук, вклучувајќи компири, кои не се излупени, исечени или на сличен начин обработени; ова отстапување не се применува за семиња за ртење и слични производи како што се никулци на мешунки,
- вина, ликерски вина, пенливи вина, ароматизирани вина и слични производи кои се добиваат од овошје, освен грозје и пијалоци кои спаѓаат во рамките на CN -ознаката 2206 00 кои се добиваат од грозје или шира од грозје,
- пијалоци кои содржат 10 % или повеќе по волумен на алкохол,
- пекарски или слаткарски производи кои, со оглед на природата на нивната содржина вообичаено се конзумираат во рок од 24 часа од нивното производство,
- оцет,
- готварска сол,
- цврст шеќер,
- кондиторски производи кои се состојат речиси само од ароматизирани и/или обоени шеќери,
- гуми за цваќање и слични производи за цваќање,

2. Датумот за „употребливо до“ се наведува како што следува:

- (а) пред него стојат зборовите „употребливо до ...“;
- (б) зборовите наведени во точка (а) е или придружен од:
  - самиот датум, или
  - има упатување каде датумот е даден на означувањето на пакувањето,горенаведените информации се проследени со опис на условите за чување кои треба да се следат,
- (в) датумот се состои од денот, месецот и по можност годината, во тој редослед и во некодиран облик.
- (г) Датумот за „употребливо до ...“ се наведува на секоја поединечно спакувана порција.

3. Датумот на замрзнување или датумот на прво замрзнување како што е наведено во точка б од Прилог 2 се наведува како што следува:

- (а) пред него стојат зборовите „Замрзнато на ...“;
- (б) зборовите наведени во точка (а) се или придружени од:
  - самиот датум, или
  - упатување каде датумот е даден на пакувањето,
- (в) датумот се состои од денот, месецот и годината, во тој редослед и во некодиран облик.

Прилог 10

ВИДОВИ НА МЕСО ЗА КОЕ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНА ОЗНАКА НА ЗЕМЈАТА НА ПОТЕКЛО ИЛИ МЕСТОТО НА ПОТЕКЛО

„CN“-ознаки (Комбинирана номенклатура 2010)	Опис
0201	Месо од говеда, свежо, изладено или замрзнато,
0203	Месо од свињи, свежо, изладено или замрзнато,
0204	Месо од овци или кози, свежо, изладено или замрзнато,
Ех 0207	Месо од живина од тарифен број 0105, свежо, изладено или замрзнато,

Прилог 11

ЈАЧИНА НА АЛКОХОЛОТ

Реалната јачина на алкохолот по волумен на пијалоци кои содржат повеќе од 1,2 % по волумен на алкохол се наведува со број со најмногу едно децимално место. Потоа следи симболот „% vol.“ и пред него може да стои зборот „алкохол“ или кратенката „алк“.

Јачината на алкохолот се утврдува на 20 °C.

Дозволените позитивни и негативни толеранции во однос на ознаката на јачината на алкохолот по волумен и изразени како апсолутни вредности се наведуваат во следната табела. Тие се применуваат без да се во спротивност на толеранциите кои произлегуваат од методот на анализа кој се употребува за утврдување на јачината на алкохолот.

Опис на пијалакот	Позитивна или негативна толеранција
1. Пива од CN-ознака 2203 00 кои имаат јачина на алкохолот од најмногу 5,5 % vol.; негазирани пијалоци кои спаѓаат во CN - ознака 2206 00 кои се добиваат од грозје	0,5 % vol.
2. Пива кои имаат јачина на алкохолот која надминува 5,5 % vol.; газирани пијалоци кои спаѓаат во рамките на CN - ознака 2206 00 кои се добиваат од грозје, јаболки, круши, овошни вина и слично, добиени од овошје освен грозје, без разлика дали се полупенливи или пенливи; медовина	1 % vol.
3. Пијалоци кои содржат потопено овошје или делови од растенија	1,5 % vol.
4. Сите пијалоци кои содржат повеќе од 1,2 % по волумен на алкохол	0,3 % vol.

Прилог 12

ПРОСЕЧНИ ДНЕВНИ ВНЕСОВИ

ДЕЛ А – ПРОСЕЧНИ ДНЕВНИ ВНЕСОВИ ЗА ВИТАМИНИ И МИНЕРАЛИ (ВОЗРАСНИ)

1. Витамини и минерали кои можат да се означат и нивните просечни дневни внесови (ПДВ)

Витамин А (µg)	800	Хлорид (mg)	800
Витамин D (µg)	5	Калциум (mg)	800
Витамин Е (mg)	12	Фосфор (mg)	700
Витамин К (µg)	75	Магнезиум (mg)	375
Витамин С (mg)	80	Железо (mg)	14
Тиамин (mg)	1,1	Цинк (mg)	10
Рибофлавин (mg)	1,4	Бакар (mg)	1
Ниацин (mg)	16	Манган (mg)	2
Витамин В6 (mg)	1,4	Флуорид (mg)	3,5
Фолна киселина (µg)	200	Селен (µg)	55
Витамин В12 (µg)	2,5	Хром (µg)	40
Биотин (µg)	50	Молибден (µg)	50
Пантотенска киселина	6	Јод (µg)	150
Калиум (mg)	2 000		

2. Значителна количина на витамини и минерали

По правило, следните вредности треба да се земат предвид кога се одлучува што е значителна количина:

- a. 15 % од просечните дневни внесови утврдени во точка 1 кои се обезбедуваат по 100 g или 100 ml од сите производи освен од пијалочите,
  - 7,5 % од просечните дневни внесови утврдени во точка 1 кои се обезбедуваат по 100 ml во случај на пијалочи, или,
  - 15 % од просечните дневни внесови утврдени во точка 1 по порција ако пакувањето содржи само една порција,

ДЕЛ Б – ПРОСЕЧНИ ДНЕВНИ ВНЕСОВИ ЗА ЕНЕРГИЈА И ОДДЕЛНИ ХРАНЛИВИ МАТЕРИИ ОСВЕН ВИТАМИНИ И МИНЕРАЛИ (ВОЗРАСНИ)

Енергија или хранлива материја	просечен дневен внес
Енергија	8 400 kJ/2 000 kcal
Вкупно масти	70 g
Заситени масти	20 g
Јаглехидрати	260 g
Шеќери	90 g
Протеини	50 g
Сол	6 g

Прилог 13

ФАКТОРИ НА КОНВЕРЗИЈА

ФАКТОРИ НА КОНВЕРЗИЈА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ЕНЕРГИЈА

Енергетската вредност која треба да се објави се пресметува со употреба на следните фактори на конверзија:

— јаглехидрати (освен полиоли),	17 kJ/g — 4 kcal/g
— полиоли,	10 kJ/g — 2,4 kcal/g
— протеини,	17 kJ/g — 4 kcal/g
— масти,	37 kJ/g — 9 kcal/g
— салатрими,	25 kJ/g — 6 kcal/g
— алкохол (етанол),	29 kJ/g — 7 kcal/g
— органска киселина,	13 kJ/g — 3 kcal/g
— влакна,	8 kJ/g — 2 kcal/g
— еритригол,	0 kJ/g — 0 kcal/g

Прилог 14

ИЗРАЗУВАЊЕ И ПРЕТСТАВУВАЊЕ НА ТАБЕЛАТА ЗА НУТРИТИВНИ ВРЕДНОСТИ

Единиците за мерење кои треба да се употребат во табелата за нутритивните вредности се следните: за енергија килоџули (kJ) и килокалории (kcal); за маса или тежина грам (g), милиграм (mg) или микрограм (µg) и редоследот на претставување на информациите е следниот:

енергија	kJ/kcal
масти	g
од кои	
— заситени масти,	g
— моно незаситени масти,	g
— поли незаситени масти,	g
јаглехидрати	g
од кои	
— шеќери,	g
— полиоли,	g
— скроб,	g
vlakна	g
протеини	g
сол	g
витамини и минерали	во мерни единици утврдени во точка 1 од Дел А од Прилог 12

1) „Нутритивните вредности“ или „означувањето на нутритивните вредности“ може да биде изразено преку информации за енергетската вредност; или преку информации за енергетската вредност и само една или повеќе хранливи материи, како што се:

- масти (заситени масти, мононезаситени масти, полинезаситени масти),
- јаглехидрати (шеќери, полиоли, скроб),
- сол,
- vlakна,
- протеини,
- кои било од витамините или минералите.

2) „масти“ се вкупните липиди и ги опфаќа и фосфолипидите.

3) „заситени масти“ се масни киселини без двојна врска.

4) „транс-масти“ се масни киселини со најмалку една неконјугирана јаглород-јаглород двојна врска во транс-конфигурацијата (имено прекината од барем една метиленска група).

5) „мононезаситени масти“ се масни киселини со една цис-двојна врска.

6) „полинезаситени масти“ се масни киселини со две или повеќе цис, цис-метиленски испрекинати двојни врски.

7) „јаглехидрати“ е секој јаглехидрат кој се метаболизира во човекот вклучувајќи ги и полиолите.

8) „шеќери“ се сите моносахариди и дисахариди присутни во храната, не вклучувајќи ги полиолите.

9) „полиоли“ се алкохоли кои содржат повеќе од две хидроксилни групи.

10) „протеин“ е содржината на протеини пресметана со употреба на формулата: протеин = вкупно Кјелдал азот $\times$ 6,25.

11) „сол“ е солта еднаква на содржината пресметана со употреба на формулата: сол = натриум $\times$ 2,5.

12) „растително влакно“ е полимер на јаглехидрат со три или повеќе мономерни единици, кои ниту се разложуваат, ниту се апсорбираат во тенките црева на човекот и припаѓаат на следните категории:

а) јаглехидратни полимери кои може да се јадат и кои природно се наоѓаат во храната како што се консумира,

б) јаглехидратни полимери кои може да се јадат и кои се добиени од сировински материјал за храна со физички, ензимски или хемиски средства и кои имаат поволен физиолошки ефект прикажан со општо прифатен научен доказ,

в) јаглехидратни синтетички полимери кои може да се јадат и кои имаат поволен физиолошки ефект прикажан со општо прифатен научен доказ.

13) „средна вредност“ е вредноста која најдобро ја претставува количината на хранлива материја која ја содржи одредена храна и ја отсликува дозволената сезонска променливост, модели на консумација и други фактори кои можат да предизвикаат реалната вредност да се менува.

¹ Правилникот за адитиви кои се употребуваат во производство на храна (“Службен весник на Република Македонија” бр 31/12) усогласен со Регулацијата 1333 од 2008 год.

² Законот за безбедност на храната (“Службен весник на Република Македонија” бр 157/10) усогласен и со Регулација (ЕЗ) бр. 178/2002.

³ Правилник за формата и содржината на барањето за регистрација на ознака за потекло или географска ознака („Службен весник на Република Македонија“ бр. 77 /12)

⁴ Закон за квалитетот на земјоделските производи („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/2010; 53/2011 и 55/2012)

⁵ Правилник за посебните барања за безбедност на жестоките алкохолни пијалоци („Службен весник на Република Македонија“ бр 82/10)

⁶ Правилник за безбедност на екстрактите од кафе и екстрактите од цикорија (Службен весник на Република Македонија бр.3/07)

⁷ Правилник за посебните барања за безбедност на храната произведена со јонизирачко зрачење (Службен весник на Република Македонија бр.63/14) е усогласен со Директивата 1999/2/ЕЗ и со Директивата 1999/3/ЕЗ.

⁸ Правилник за посебни барања за храна од животинско потекло (Службен весник на Република Македонија бр.115/08)